

ASZALÓS ÉVA

A prekolumbián kultúrák „tektonikus” vallási rendszerei és a hallucinogén növények fogyasztása*

Peter T. Furst a témával foglalkozó műve bevezetőjében² rámutatott arra a különös tényre, hogy a világon a pszichoaktív növények mintegy 85%-a az Újvilágban terem. Az Óvilágban csupán 8–10 hallucinogén növény van, ellenben az Újvilágban 80–100. Ezek kisebb dózisban stimuláló, gyógyító hatásúak, nagyobb dózisban eszméletvesztést, halált is okozhatnak. Az eurázsiai civilizációkban a következő növények örleményeit, nedvét használták tudatmódosító szerként: a kerti mákot, a kendert, a sisakvirágot, a nadragulyát, a mandragórát, a beléndeket, a szíriai ruta különböző fajait és a pszichotropikus gombákat.

Azonban, az Óvilág civilizációs történetében egy figyelemre méltó fejlődésfolyamatot figyelhetünk meg. Az ekés földművelést folytató, gabonatermesztő, városias vaskori civilizációkban és a velük állandó konfliktusban álló lovas harcmódot folytató, sztepei kultúrákban a kemény narkotikumokat fokozatosan felváltották a pszichoaktív, szeszes italok (sör, bor, kumis).

A háború, a lövontatta harci kocsik elterjedése, a férfiközösségek összejöveteli és a szeszesital fogyasztása szoros kapcsolatban állt egymással.³ Emellett az Óvilág vallási rendszereiben radikális változások következtek be. Az Újvilág és Eurázsia civilizációs fejlődésében mélyreható választóvonalnak bizonyult az i.e. 900–200 közötti időszak. A keleti vallásfilozófiákban, a zsidó vallásban és a hellén racionális filozófiában olyan gondolatok fogalmazódtak meg, mint az erőszakmentesség, az egyén önismeretének és önkontrolljának fontossága. A személyes jellegű hit elsősorban nem az áldozattételben nyilvánult meg, hanem a szent iratok tanulmányozásában és az imádkozásban. A természet és társadalom törvényszerűségei megismerhetők, a világegyetemben pedig rend uralkodik.

* Az itt következő dolgozatok előadásként hangoztak el 2018. november 13–14-én Nyíregyházán, a Jósza András Múzeumban a *Drogok térben és időben. Rejtett univerzumok, belső valóságok* című tudományos konferencián.

² PETER T. FURST: *Hallucinogens and Culture*. San Francisco, 1988. Chandler and Sharp, 2–3. [FURST, 1988.]

³ ANDREW SHERRATT: *Alcohol and Its Alternatives*. In: *Consuming Habits: Drugs in History and Anthropology*. Ed. Jordan Goodman. London and New York, 1995. Routledge, 16–17. [SHERRATT, 1995.]

Az eurázsiai vallási rendszerek, vallási képzetek a sámánizmustól a politeista termékenységvallásokon keresztül a zsidó, keresztény és az iszlám vallásban eljutottak az egyetlen elvont isten monoteizmusáig. A kereszténységben a ciklikus történelemszemléletet a lineáris történelemszemlélet váltotta fel, a keresztény Isten sem állat-, sem emberáldozatot nem követel a hívő embertől.⁴

Ezzel szemben az Újvilágban a ló, kerék, szekér hiánya, a rendkívül kevés háziastított és teherhordó állat, továbbá a vulkánikus hegyláncok és trópusi őserdők révén elzárt közösségek léte miatt radikális változások nem figyelhetők meg a vallási rendszerekben. Annak ellenére, hogy a kontinens észak-déli tengelye a technikai-kulturális vívmányok terjedését – a fentebb említett tényezők mellett – lelassította; Mezo-Amerika és Dél-Amerika kultúráinak vallási rendszerei között figyelemre méltó hasonlóság van. Ezek a közös sajátosságok a két „anyakultúrától”, tehát a preklasszikus olmék és a korai horizonthoz tartozó andoki Chavin kultúrától az I. évezredi klasszikus civilizációkon keresztül, a XV. században virágkorát élő azték, a posztklasszikus maja és az inka kultúrákig kimutatható.

A kutatók jelenlegi álláspontja szerint két tényező játszott ebben döntő szerepet, s ezek elválaszthatatlanok a hallucinogén növények szakrális funkcióitól. Az Újvilágban élő emberi közösségek számára a trópusi éghajlati öv időjárás viszonyai, – a hatalmas vulkánkitörésekkel és földrengésekkel, az El Niño által előidézett hurrikánokkal, szökőárakkal, földcsuszamlásokkal, a néha hetekig nem látható Nappal – pusztítóak és kiszámíthatatlanok voltak. Az emberi civilizációkra állandó veszélyt jelentő, szélsőséges természetföldrajzi viszonyok az újvilági vallási rendszerekre döntő hatást gyakoroltak. Az Óvilág termékenységvallásaiban az áldozati ajándékokat az istenek előbb-utóbb meghálálták, tehát „együttműködők” voltak. Az állandó félelemben élő újvilági emberi közösségek a haragos és kiszámíthatatlan természeti istenek kiengesztelésére, a katasztrófák elodázására törekedtek. Ez önpusztító mechanizmust szült, ugyanis a XV. század végén a mexikák civilizációjában az egyre gyakoribb természeti katasztrófák miatt a véráldozatok számát óriási mértékben megnövelték. Az azték civilizáció saját erőforrásait pusztította el. Peregrine Horden és Nicholas Purcell – tekintettel a zoomorf természeti istenek kiengesztelésének reménytelenségére – az újvilági vallási rendszereket „tektonikus” vallásoknak nevezi.⁵ A hallucinogén növények fogyasztásával elért extatikus állapot bátorságot, erőt adott a rettegésben élő újvilági ember számára, a közösen átélt szakrális élmény mérsékelte kiszolgáltatottságát, sebezhetőségét.

Az újvilági civilizációk vallási rendszereiben jelen van az ősi sámánhit, tehát nem csupán az észak-amerikai és amazóniai indián közösségek gondolkodására és a természetfölötti erőkkel való kapcsolattartására volt jellemző. Peter T. Furst véleménye szerint a Szibériából az i.e. 20 ezer és 12 ezer közötti periódusban a beringiai-alaszakai jégmentes folyosón átkelő vadászközösségek hozták magukkal az amerikai kontinensre. Ez a szellemi örökség az összes prekolumbián civilizációban megtalálható.⁶ A sá-

⁴ SHERRATT, 1995, 30–35.

⁵ PEREGRINE HORDEN – NICHOLAS PURCELL: *The Corrupting Sea: A Study of Mediterranean History*. Oxford, 2000. Blackwell, 147–148.

⁶ FURST, 1988, 6–7.

mán lélekrepülése, a testtől elváló beteg lelkek felkutatása, az állattá való átalakulás, a vele való kommunikáció, az állat befolyásolásának gondolata, az ősök megidézése nemcsak a két „anyagkultúrában” van jelen, hanem a maja és mexika sámán-királyok és sámán-papok szertartásaiban is.⁷

A zoomorf istenekkel való kapcsolatteremtés a transzformáció révén válik élményszerűvé, drámaivá. Tehát a sámán-királyok, sámán-papok és a harcos elitréteg a szertartások során jaguárrá, pumává, kígyóvá, sassá és ezen zoomorf isteneket egyesítő, szintetizáló Tollaskígyóvá változott át, aki a világegyetemet testesítette meg. A transzformáció tudattalan, extatikus állapotban történt, amit a hallucinogén növények fogyasztása idézett elő.⁸

Michael J. Harner saját kutatásaira hivatkozva, szemtanúként állítja, hogy a sámánizmus napjainkban is jelen van számos törzs hitvilágában. Délkelet-Peru esőerdőjében, a Cashinahau falujában élő mintegy 500 fős közösségében a férfiak hetente egy alkalommal ayahuascát isznak, amit az amazóniai térségből érkező *Banisteriopsis* növényből készítenek. A harminet, harmolinet tartalmazó ital fogyasztásakor kokalevelekből gyúrt labdacsokat, bolákat is rágcsálnak. Tehát a pszichoaktív, stimuláló kokával hosszan elhúzódóvá teszik a transzállapotukat. Vízióikat közösen megbeszélik. Kígyókat, jaguárok, hatalmas pillangókat látnak, őseik szellemeivel találkoznak, lelkük tértől és időtől független vándorlásra képes. Ezek a víziók figyelmeztetik őket a közösségre váró csapásokra (éhínségek, betegségek, természeti csapások).⁹

A prekolumbián civilizációk hitvilágáról, szertartásairól, a szertartásokon az elitréteg által fogyasztott tudatmódosító hallucinogén növények fogyasztásáról jelentős mennyiségű forrás áll rendelkezésünkre. A napról-napra gyarapodó régészeti leletek a legfontosabbak. Így a szakrális központokban felépített piramisok, szentélyek, labdajátékterek, sztélék domborműves ábrázolásai és a falfestmények, emellett a szobrászati alkotások és a kerámia díszítései. Az andoki civilizációkban a szöttesek motívumkincse is fontos információkat közvetít számunkra. A halottkultusszal összefüggő leletegyüttesek minden kétséget kizáróan bizonyítják a hallucinogén és pszichoaktív növények fogyasztását. Így a múmiák hajszálának vizsgálata,¹⁰ a halott mellé helyezett kokalevelek vagy a kosárkákban található növények maradványai, a mozsarak, kanalak, spatulák, a tubákolásra használt eszközök egyaránt erősítik az újvilági ember vágyát a transzállapot átélésére.

Az andoki civilizációkban a leggyakrabban használt tudatmódosító növény a harmine tartalmú *Banisteriopsis* volt, amelynek több mint 100 faja ismert az Amazonas-medencében. Már 5000 évvel ezelőtt is használták a törzsi rituálékban és az Arica térségben talált múmiák is ezt támasztják alá. A növény kérgéből, hajtásából és leveléből készített főzetet, az ayahuascát a kecsuák is fogyasztották a szertartások során.

⁷ MICHAEL J. HARNER: *Hallucinogens and Shamanism*. Oxford and New York, 1973. Oxford University Press, 29–31. [HARNER, 1973.]

⁸ NICHOLAS J. SAUNDERS: *People of the Jaguar: The Living Spirit of Ancient America*. New York and London, 1989. Souvenir Press, 80–82. [SAUNDERS, 1989.]

⁹ HARNER, 1973, 12.

¹⁰ UAN P. OVALDE – BERNARDO T. ARRIAZA – ELIA C. SOTO: *Prehistoric psychotropic Consumption in Andean Chilean mummies*. *Nature Proceedings*: hdl: 10101/npre. 2007, 1368.1: letöltés: 2018. augusztus 17.

Ami az írott forrásokat illeti, a mexikák, a maják és a mixtékek kódexeiből sajnos csak 16 maradt ránk, ugyanis a többit a spanyolok elégették. A mexikák és a maják eredetéről, isteneikről, a mexikák vándorlásáról, birodalomépítéséről, a mezo-amerikai civilizációk kedvenc szakrális sportjáról, a labdajátékról gazdag ismeretekkel rendelkezünk. Azonban, a szertartások során használt hallucinogén szerek fogyasztásáról nem a fentiekben említett forrásokból van tudomásunk, hanem Cortez és Alvarado konkisztádorok Indiák Tanácsának írt beszámolóiból és a koldulórendi szerzetesek műveiből. Különösen annak a két szerzetesnek a műve érdemel figyelmet, akik elsajátították a nahuatl (havátl) nyelvet és a mexika papok segítségével írták meg alkotásaikat.

Bernardino de Sahagún szerzetes az 1550-es években készítette el 12 könyvből álló művét, ami ma Firenzei Kódex néven ismeretes. Diego Durán domonkos szerzetes II. Fülöp spanyol uralkodó megbízásából írta meg 1574–76 között a királynak ajánlott művét, amiben részletesen foglalkozik a mexikák istenvilágával és szertartásaival. Én az utóbbi művet tanulmányoztam.¹¹ Mindketten említést tesznek a *Datura innoxia*, a peyote meszhalinkaktusz, a Morning Glory családjához tartozó Rivea, a pszichotropikus gombák (így a *Psilocybe Mexicana*) és a Bufi marinus béka mérgének használatáról a vallási rituálék során és tőlük tudjuk, hogy a mexikák a transzállapotot „virágos álomnak”, azaz temixoch-nak nevezték. A nahuatl nyelvben a virág és a vér szinonim szavak.¹²

A prekolumbián kultúrák vallási rendszereinek – a kutatások jelenlegi eredményei és a rendelkezésre álló források alapján – felvázolhatók a közös sajátosságai. Politeista istenvilágukban a zoomorf természeti istenek élveznek prioritást, ami tükrözi a szélsőséges természetföldrajzi viszonyok között élő újvilági ember állandó szorongását az egyre haragosabb istenektől. Mellettük a termékenységistenek is jelen vannak az összes civilizáció hitvilágában, így a Kígyószoknyás Földanya istennő és a Kukoricaisten. A Világegyetemet szimbolizáló Világfa (Mezo-Amerikában a kakaófa) 9 alvilági-, 4 földi-, és 9 égi szintet kapcsol össze.

Chac Tlaloc esőisten egyik zoomorf alakja az Alvilág istene a Jaguáristen, másik zoomorf alakja a földi szférát szimbolizáló, vérből és földből teremtett Kígyóisten. Az Alvilágból Égbeszálló, majd az Alvilágba visszatérő Napisten zoomorf alakja a Sas vagy kondorkeselyű. Már a két „anyakultúrában”, tehát az olmék és a Chavin civilizációkban megjelent egy olyan komplex istenség, amelyik a jaguár (puma), a kígyó és a sas tulajdonságait egyesíti. A Tollaskígyó kultuszának központja¹³ az I. évezredti Teotihuacán városa volt. Az obszidián kereskedelmének és feldolgozásának központja a toltékok, mexikák és maják számára szent hely volt, ugyanis úgy tartották, hogy itt születtek az istenek. Mezo-Amerika legfontosabb zarándokhelyének számított, emellett a hallucinogén növények (így a pszichotropikus gombák) kereskedelmének központja volt. Az újvilági embereknek különösen bensőséges kapcsolatuk volt az Alvilággal. A Jaguáristen a sötétséget, az erőszakot, de egyben a hatalmat, az erőt és a bátorságot

¹¹ DIEGO DURÁN: *Book of the Gods and Rights*. Oxford and New York, 1975. Oxford University Press [DURÁN, 1975]

¹² DURÁN, 1975, 14.

¹³ DAVID CARRASCO: *City of Sacrifice: The Aztec Empire and the Role of Violence in Civilization*. Beacon Press, 1999. The University of Virginia, 78–79. [CARRASCO, 1999]

is megtestesítette. Ő idézte elő a pusztító természeti csapásokat, a vulkánkitöréseket, hurrikánokat, cunamikát és földrengéseket, az ő haragja miatt nem kelt fel a Nap az Alvilágból.¹⁴ De, a sámán-királyok és a harcos elitréteg a Jaguáristen védelme alatt állt, akit bátorságáért tiszteltek is. A toltékoknál, mexikáknál és a posztklasszikus maja civilizáció városállamaiban a Jaguár-harcosok külön kasztot alkottak. A sámán-uralkodók és sámán-papok a szertartások során képesek voltak az Alvilág „kapuin” átlépni, extatikus állapotban jaguárrá átváltozni. Az újvilági sámánok haláluk után jaguárrá változtak. Az összes mezo-amerikai és andoki civilizációban közös és egyben tipikus tematika a tépőfogakkal, vicsorgó szájjal, karmos mancsokkal ábrázolt félig ember – félig jaguár alak, aki egyik mancsában obszidiánkést tart, a másik mancsában a hadifogoly levágott fejét. A legyőzött ellenfél szelleme fölötti uralmat jelképező trófea-kultusszal mindenhol találkozunk. A kígyóhajjal ábrázolt jaguárember rátapos a meztelen, nyakuknál megkötözött foglyokra vagy a már lefejezett foglyokra, akiknek nyakából kígyószerűen spriccol a vér.¹⁵ A maja sámán-királyok beiktatási szertartásuk végén a Jaguárt formázó, vörös színű trónra ülnek. Chitzén Itzában Alverado konkviztádor látta is ezt a trónt. A maja uralkodók és papok pszichotropikus gombák örleményeit fogyasztották.¹⁶ Michel. D. Coe professzor véleménye szerint az olmék központokban (pl. San Lorenzo) található monumentális, bazaltból faragott kőfejek olyan félig ember – félig jaguár sámán-királyokat ábrázolnak, akik transzállapotban az esőt hozó Jaguáristennel kommunikáltak. A szertartás során a Bufi marinus béka mérget használták.¹⁷ Nicolas J. Saunders professzor emellett rámutatott arra, hogy a szertartások során a maszlagos nadragulya egyik fajtáját, a Physalist is használták hallucinogén növényként.¹⁸ Hasonlóképpen korai bizonyítéka a Jaguáristen kultusza, továbbá a hatalom, az uralkodás és a rituális lefejezés közötti szoros kapcsolatra a Korai horizont kultúrájához tartozó andoki Chavin civilizáció.

Az i. e. I. évezredben virágkorát élő Chavin de Huantar Régi Templomának (Lanzón) falán a jaguár sámán-papokat egyrészt meszkalinkaktusszal a mancsukban ábrázolják, másrészt a kígyóhajjal, kidülledt szemekkel és tépőfogakkal rendelkező jaguárember orrából nyálkás váladék omlik alá. A hallucinogén San Pedro kaktusz porrá őrölt hajtásainak felszippanstása váltotta ki ezt a testi reakciót.¹⁹ A régészek sok mozsarat találtak, ami szintén alátámasztja a meszkalinkaktuszok szakrális használatát.

Az említett példák alátámasztják azt, hogy szoros kapcsolat mutatható ki a Jaguáristen kultusza – a sámánisztikus gyökerű transzformáció gondolata – a zoomorf isten kiegészítésének, befolyásolásának szándéka – a trófeakultusz – a hatalom, uralkodás és a hallucinogén növények fogyasztása között.

Azonban egy másik – bár a fentiekől nem elválasztható – összefüggésrendszer is felismerhető az újvilági „tektonikus” vallási rendszerekben.

¹⁴ SAUNDERS, 1989, 154.

¹⁵ SAUNDERS, 1989, 147–151

¹⁶ FÜRST, 1988, 80–81.

¹⁷ MICHEL D. COE: The Shadow of the Olmecs. Horizon, 1971. vol. 13; No. 4. 972.

¹⁸ SAUNDERS, 1989, 144.

¹⁹ RICHARD L. BURGER: Chavin and the Origin of Andean Civilization. London and New York, 1995. Thames and Hudson, 167–71.

Szemben az Óvilággal, az Újvilág későklasszikus (mexika, maja, tolték) civilizációiban és a kései horizont időszakában virágzó andoki inka kultúrában a ciklikus világ-felfogás maradt meg. A kozmikus „kataklismosok” gondolata nemcsak az elitrétegek, hanem az alsóbb társadalmi rétegek életét is áthatotta. A mezo-amerikai kultúrák sámán-királyai és sámán-papjai úgy gondolták, hogy már négy Napkorong ideje telt el (39x52 év = 2028) és minden egyes Napkorong pusztulását a Jaguáristen természeti csapásai idézték elő. A mexikák elitrétegében a XV. század második felében és II. Montezuma uralkodása alatt (1502—1520) az állandó vulkánkitörések, a váltakozó szárazságok és árvizek miatt paranoiás félelem uralkodott el, hogy bekövetkezik az Ötödik Napkorong pusztulása.²⁰ A Kígyószoknyás Földanyaistennőt, a Napisten szülőanyját úgy ábrázolták a szobrokon, hogy hátára az azték naptár Ollin jelét vésték, ami földrengést jelent. Ez a közelgő világpusztulás kiváltó okára utalt.²¹

Minden „kataklismos” után meg kell ismételni a teremtés folyamatát, ami az istenek vérrel és fájdalommal járó áldozata. A Földanyaistennő a saját testéből teremtette meg az égitesteket, így a felnőtt Napistent, aki mindennap bosszút áll testvérén a Holdistennőn, amikor az Alvilágból felkelve, hűgát feldarabolva emelkedik fel az Ég legmagasabb pontjára, majd lassan alámerül az Alvilágba. A Földanya istennő teremténye a Kukoricaisten, aki szintén saját testéből teremtette meg az embert és a három isteni növényt, a kakaófát, a dohányt, a kokacserjét.

A fenti szakrális növények szerepe a vallási szertartások során kiemelkedő volt, a kukoricasört, a csokoládéital, a kokalevélből gyúrt bolákat csak az elitréteg fogyaszthatta. A pipázás és a tubákolás már az észak-amerikai és amazóniai sámánoknál is szakrális cselekedet volt. Jellemző volt, hogy a pszichoaktív növényeket hallucinogén növényekkel keverték, így a meszkalinkaktuszok és gombák örleményeit, a Riveát, a Búfi marinus mérgét, az ayahuascat az isteni növényekkel vegyítették.²² Így nemcsak stimuláló funkciót tölthettek be, hanem az öntudatlan állapotot hosszan elhúzódóvá tették, tehát színesebb, élményszerűbb víziókat váltottak ki. A 600–800 között virágzó maja városállamban, Copánban a szeptemberben a kakaófát mindig a Jaguáristennel és az Alvilággal együtt ábrázolták.

Az elmúlt 30 év régészeti feltárásai és a vallási rendszerekre vonatkozó tudományos kutatások eredményei egyaránt megerősítették, hogy az összes prekolumbián kultúrában fontos szerepet töltött be az emberáldozat,²³ a véráldozat, a fájdalom szakralizációja. Így a „virágos háborúk” során szerzett foglyok feláldozása a zoomorf isteneknek (lefejezésük, szívük kitépése, megnyúzásuk révén), a gyermekek feláldozása Tlaloc esőistennek a forrásoknál, barlangoknál és víznyelőknel a mezo-amerikai civilizációk közös sajátossága volt. A XV. század második felében virágkorát élő andoki civilizáció, az Inka Birodalom sem képez kivételt ebből a szempontból. Az uralkodók és a harcos

²⁰ GOFFREY W. CONRAD – ARTHUR A. DEMAREST: Religion and Empire: The Dynamics of Aztec and Inca Expansionism. Cambridge, 1984. Cambridge University Press, 22; 26; 29. [CONRAD–DEMAREST, 1984]

²¹ MICHAEL D. COE – DEAN SHOW – ELIZABETH BENSON: Az ősi Amerika atlasza. Budapest, 1997. Helikon Kiadó – Magyar Könyvklub, 148. [COE–SHOW–BENSON, 1997.]

²² FURST, 1988, 155–156.

²³ CARRASCO, 1999, 56.

elitréteg védelmezőjének, a félelmetes pumaistennek emberi szíveket ajánlottak fel a szertartásokon és a spirituális erővel rendelkező huacáknak (hegycsúcok, szent kövek, barlangok és Inti Napisten) rengeteg gyermeket áldoztak fel. Csak Cusco környékén 384 huaca volt. A mezo-amerikai civilizációkban a sámán-királyok, sámán-papok és a katonai kaszt tagjai a Világfa szféráinak „kapuin” önvéreztetés révén léphettek át, a Jaguáristen és a Tollaskígyó isten víziószerű megidézését és a transzformációt önmaguknak okozott fájdalommal érték el. A férfiak nemi szervüket kaktusztüskével vagy egy rája tüskéjével szúrták át, a nők nyelvüket vagy fülüket és egy meg sodort vékony kötelet húztak át megsebzett testrészükön. A vért fügeháncsból szabdalt csíkokra csepegtették és a füst felszállt az égi világba.²⁴

A gazdag régészeti leletek közül csupán kettőt emelek ki a fentiek illusztrálására. A klasszikus kor Veracruzi civilizációjának egyik fontos központja volt El Tajin városa, amelynek labdajáték terén az egyik reliefen egy férfi nemi szervéből vér csordogál, mellette a Jaguáristent és a Tollaskígyóistent úgy ábrázolták, hogy szájukban a Morning Glory családjához tartozó Rivea lecsüngő virágú hajtása van és a vér a Buii marinus békára csordogál, aki a Föld, a transzformáció és a ciklikusan ismétlődő újjáteremtés szimbóluma.²⁵ Tudjuk azt, hogy a hallucinogén növények és a béka mérgeinek fogyasztása nem csupán a zoomorf istenek víziószerű megidézését, a tőlük való félelem oldását szolgálta, hanem elősegítette a véráldozat során a fájdalom elviselését. Mivel az önvéreztetés során az agy endorphint termel, az extatikus állapot drámaian megrázóvá vált.

Diego Durán domonkos rendi szerzetes mexika papok beszámolója alapján leírta a foglyok szíve kitépésének rituáléját. A foglyok az áldozattétel előtt pszichotropikus gombák (*Stropharia Cubensis*) örleményeiből készített főzetet ittak, a mexika papok pedig a *Nicotina rusticá*ból készített sűrű főzetbe az általuk *Ololiuhqui*-nak nevezett *Rivea* örleményét keverték. Egész testüket bekenték ezzel az „olajos kenőccsel”. Durán szerint ez tette lehetővé, hogy szorongás és részvét nélkül, átszellemülten hajtsák végre obszidiánkésükkel a Napistennek és a Tollaskígyó istennek az áldozatbemutatást.²⁶

A posztklasszikus maja városállam, Xaxchilán 33. számú épületének reliefjén és a 24. számú épület áthidaló gerendáján Pajzsjaguár uralkodói beiktatását láthatjuk, aki első feleségével, Xoc-szal együtt önvéreztetéssel és egy előkelő fogoly lefejezésével nyeri el a Tollaskígyó jóindulatát és lép kapcsolatba az Alvilág rettegett Jaguáristenével.²⁷

A tektonikus újvilági vallásrendszerekben a véráldozat hálaadás a teremtő és termékenységet biztosító zoomorf istenek tetteiért, emellett az istenek táplálását és haragjuk lecsendesítését, tehát a természeti katasztrófák elodázását szolgálja. Nem véletlen, hogy a civilizációkat a háború kultusza jellemzi. Nem csupán a területekért, erőforrásokért háborúznak, hanem „szent” háborúkat folytatnak, aminek a célja az, hogy az isteneknek feláldozott foglyokat szerezzenek. A szűk és privilegizált elitréteg a háborúkat manipulatív céllal is folytatta. Mivel a zoomorf természeti istenekkel való

²⁴ CONRAD–DEMAREST, 1984, 97–100.

²⁵ COE–SNOW–BENSON, 1997, 111.

²⁶ DURÁN, 1975, 9–10.

²⁷ COE–SNOW–BENSON, 1997, 121.

bensőséges kapcsolata ellenére nem tudta az egyre haragosabb isteneket kontroll alatt tartani, a valóságos ellenségek elleni sikeres harccal, az áldozattétel fokozásával próbálta hatalmát legitimálni.²⁸

Ennek szemléletes bizonyítéka az ötödik Napkorong eljövételétől rettegő II. Montezuma Azték Birodalma, ahol már évente 10–20 ezer hadifoglyot áldoztak fel. A civilizáció önnön erőforrásait pusztította el, ami a termelékenység visszaesésében, az adók csökkenésében, éhínségekben, járványokban és felkelésekben nyilvánult meg. Mindezt a természeti csapások felerősítették. A luxusfogyasztásra berendezkedő elitréteg napjai meg voltak számlálva, Cortez és spanyoljainak érkezése csak felgyorsította a végzet eljövételét.

A leírtak alapján szoros összefüggés mutatható ki a zoomorf természeti istenekkel való kapcsolat drámai megélése, a sámánisztikus gyökerű átváltozás folyamata, a ciklikus világfelfogás, a véráldozat dominanciája, a háború kultusza és a hallucinogén és pszichoaktív növények fogyasztása között.

²⁸ CONRAD–DEMAREST, 1984, 110–115.